

ОБЛІК ВИТРАТ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

УДК 657.21:338.43

Кодацька І. М., студентка 4 курсу
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація: Наведено визначення витрат та порівняно їх класифікацію за елементами. з класифікацією витрат за статтями калькуляції. Наведено показники оцінки ефективності витрат та шляхи вдосконалення обліку витрат.

Ключові слова: витрати, виробництво, сільське господарство, ефективність, облік.

Key words: costs, production, agriculture, efficiency, accounting.

Сільське господарство є однією з найважливіших галузей виробництва в світовій економіці. Воно забезпечує потреби населення в продуктах харчування, надає ресурси та сировину для промисловості, а також є невід'ємною частиною економічної системи держави. Сьогодні на сільськогосподарських підприємствах дуже часто виникають ситуації, коли отриманий прибуток не може покрити всіх понесених витрат, що стає причиною подальшого застою господарства. Це може значно впливати на процес виробництва та, як наслідок, на якість кінцевого продукту, що в свою чергу вже впливає не тільки на стан та репутацію сільськогосподарського підприємства, а й – на навколишнє середовище.

Дослідженням витрат та їх контролю займалося багато як вітчизняних, так і іноземних вчених, з яких можна виділити Огійчука М. Ф., Сіренко Н. М., Дубініну М. В., Чернецьку О. В., та інших.

Аналізуючи термін «витрати» згідно П(С)БО 16 та в працях дослідників, йому можна дати визначення так: витрати – це певна кількість використаних ресурсів (грошових, трудових, природних), які необхідні для виробництва певної кількості продукції. При цьому витрати вважаються дійсно понесеними, якщо відбувається або збільшення зобов'язань, або зменшення активів підприємства. Саме такий підхід і буде використовуватись у подальшому [1; 2; 3].

Для зручності обліку витрати класифікують за елементами таким чином (рис.1) [3].

Групування витрат за елементами може здійснюватися на всіх підприємствах сільського господарства, так як дає можливість визначити потреби в оборотних та необоротних активах, оцінити витрати активів в

залежності від виготовлення та від цілей їх використання в господарстві, а також розкриває структуру витрат. Але не завжди класифікація витрат за елементами дозволяє коректно обчислювати собівартість окремих видів продукції та визначати витрати окремих підрозділів підприємства.

Рис.1. Класифікація витрат за елементами

Тому для вирішення цих завдань доцільно класифікувати витрати за статтями калькуляції залежно від їх призначення та місця виникнення. Класифікація витрат за статтями калькуляції може застосовуватись в обліку переважно для того, щоб сформувавши та визначити фактичну собівартість та здійснити контроль за витрачанням коштів та виявити резерви зниження собівартості продукції. Підприємства самостійно встановлюють перелік і склад статей калькуляції виробничої собівартості продукції в залежності як від питомої ваги їх видів або груп витрат, так і від ступенів економічної однорідності витрат [3].

Іноді між виробничими витратами за елементами та витратами, згрупованими в калькуляційному розрізі, можуть виникати деякі розбіжності, хоча загалом ці методи покликані доповнювати один одного для деталізації обліку. Наприклад, в елемент «Матеріальні витрати» включаються всі матеріали, які були витрачені в процесі виробництва. В той час як в собівартості готової продукції за статтями калькулювання будуть відображені лише ті витрати, які були використані на виробництво готової продукції, робіт або послуг рослинництва, тваринництва, промислових та інших виробництв. Вся інша частина матеріалів відображується в статтях, що формують виробничу собівартість та у складі витрат діяльності – це відповідно такі статті як «Загальновиробничі витрати» та «Адміністративні витрати» й «Витрати на збут» [3].

За допомогою обліку витрат можна оцінити ефективність сільськогосподарського виробництва. Кожен вид та група витрат надає певну інформацію, яка в подальшому використовується для аналізу та прийняття рішень на її основі. Складність оцінки ефективності сільськогосподарського підприємства виникає, в першу чергу, через велику кількість методичних прийомів визначення витрат та показників визначення та оцінки ефективності. Тому деякі науковці пропонують застосовувати систему показників, за допомогою яких можна оцінити вплив якості системи управління витратами на процес виробництва [4].

Одним із таких показників є матеріаломісткість, який показує відношення суми матеріальних витрат до вартості валової продукції. Але використання цього показника не завжди може бути доцільним для об'єктивного відображення витрат, так як ціни на матеріальні елементи

витрат і на продукцію виробництва сільського господарства формуються під впливом різноманітних, незалежних один від одного чинників [4].

Для найбільш реалістичної оцінки ефективності виробництва та управління витратами на підприємстві використання одного показника є недостатнім, так як існує багатогалузевість сільськогосподарського виробництва, взаємозв'язки і кооперації підрозділів. Тому приведемо інші показники, які можуть бути використані для визначення ефективності використання витрат [4]:

Таблиця 1

Показники оцінки ефективності формування витрат сільськогосподарського підприємства

Показники витрат на основі сезонності	Економічний зміст показника	Показники витрат на основі дохідності	Економічний зміст показника
Коефіцієнт покриття виробничих витрат	Вихід валової продукції сільськогосподарського підприємства на 1 грн виробничих витрат	Коефіцієнт ефективності формування витрат	Сума чистого доходу сільськогосподарського підприємства на 1 грн виробничих витрат
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	Витрати сільськогосподарського підприємства для виробництва 1 грн валової продукції	Коефіцієнт віддачі виробничих витрат	Витрати сільськогосподарського підприємства для одержання 1 грн чистого доходу
Коефіцієнт покриття постійних витрат	Вихід валової продукції сільськогосподарського підприємства на 1 грн постійних витрат	Коефіцієнт ефективності постійних витрат	Сума чистого доходу сільськогосподарського підприємства на 1 грн постійних витрат
Коефіцієнт окупності постійних витрат	Постійні витрати сільськогосподарського підприємства для виробництва 1 грн валової продукції	Коефіцієнт віддачі постійних витрат	Постійні витрати сільськогосподарського підприємства для одержання 1 грн чистого доходу
Коефіцієнт покриття змінних витрат	Вихід валової продукції сільськогосподарського підприємства на 1 грн змінних витрат	Коефіцієнт ефективності змінних витрат	Сума чистого доходу сільськогосподарського підприємства на 1 грн змінних витрат
Коефіцієнт окупності змінних витрат	Змінні витрати сільськогосподарського підприємства для виробництва 1 грн валової продукції	Коефіцієнт віддачі змінних витрат	Змінні витрати сільськогосподарського підприємства для одержання 1 грн чистого доходу

По-друге, через неповне та неправильне відображення витрат в обліку підприємство «не бачить» повної картини своєї діяльності та на

основі такої неточної інформації приймає рішення, які вже не можуть бути ефективними та доцільними.

Тому кожне підприємство повинно самостійно створювати, корегувати та застосовувати таку систему обліку витрат, яка б найточніше відображала його потреби в конкретний момент або період діяльності. Вдало обрана комплексна система оцінки витрат та ефективності їх використання буде допомагати підприємству раціонально розподіляти витрати та правильно формувати собівартість своєї продукції для отримання прибутку в подальшому. Цього можна досягти завдяки порівнянню переваг та недоліків діючої системи обліку і витрат і, як наслідок, введення вдосконалень в систему, які допоможуть вирішити проблеми та складності підприємства. Також необхідно оцінити наскільки таке нововведення було для нього корисним для того, щоб конкурентоспроможно вести свою діяльність з найбільшою економічною та соціальними вигодами.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджений Наказом Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.99 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

2. Сіренко Н. М., Дубініна М. В., Баришевська І. В. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: Навч. посіб./за заг. ред. к.е.н., доц. Н. М. Сіренко – Миколаїв.: МДАУ, 2010. – 439 с.

3. Огічук М.Ф. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: Підручник. – К.: Вища освіта, 2003. – 800 с.

4. Чернецька О. В. Методичні підходи до визначення ефективності витрат сільськогосподарських підприємств в управлінському обліку/ О. В. Чернецька // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2011. – №7(1). – С.188 –195.

Науковий керівник,
к.е.н., професор

Маляревський Ю. Д.